

ELENA PERTICARI DAVILA - DIN VIAȚA SUVERANILOR LA MĂNĂSTIREA SINAIA ÎN 1882

DAN PINTILIE

În anul 1932, Elena Peticari Davila își scrie o parte din memoriile sale, în care va povesti întâmplări din viața suveranilor la care a participat în mod direct, datorită familiei sale și a poziției pe care aceasta o ocupa la curte.

<<...„În acel an, locuiam încă pe înălțimile Cotrocenilor, în orfelinatul Azilului „Elena Doamna“, unde îmi făcusem primele studii și unde eram acum pedagogă. Acel institut pe atunci unic în felul său, era vizitat de MM. LL. Regele și Regina care veneau, urmați de întreaga societate, să asiste la serbările de fine de an și să asculte concerturile reunite ale Ateneului Elisabeta, recitățile și reprezentațiile teatrale ale elevelor acestui așezământ de educație și de cultură.

În vara aceea, M. S. Regina îmi făcu cinstea să mă invite la Sinaia, printre domnișoarele de onoare ce o însoțeau. Castelul Peleş era în construcție, Foișorul prea mic și neîncăpător, așa că MM. LL. se mulțumiră cu chiliile de la Mănăstire amenajate și se putea mai bine, pentru vremelnicii oaspeți, în odăile Starețului, care se mută la Mănăstirea de peste drum.

Odăile ocupate de Suveranii noștri se înșirau una după alta, la stânga bisericii și se ajungea la ele printr-o galerie deschisă pe care dădea și odaia credinciosului Petros, Kammerdienecerul Regelui și a primei cameriste a Reginei. Cabinetul de lucru al Regelui se afla la extremitatea acestor încăperi și comunica direct cu salonul și sufrageria, construite în acest scop în dosul altarului, dărâmate mai târziu spre a fi înlocuite cu marea terasă deschisă, care există și azi, având vedere pe Cumpăt.

Încăperile din aripa dreaptă erau destinate domnișoarelor de onoare, modificate de atunci, ele conțin azi muzeul Mănăstirii, interesant din toate privințele, dar mai ales prin portretele pe care Regina le-a desenat pe peretele vâruit, portretele acelor ce au avut cinstea să vie la Mănăstire pe vremea când Suveranii făcuseră din acest sfânt lăcaș palatul Lor Domnesc. Printre aceste portrete, găsim atâtea personalități diferite, încât e o nedevarată pagină de monografie istorică: iată d-na Zoe Bengescu, Doamnă de onoare, care a trăit, providența săracilor, d-rele Elena Catargiu, Maria Romalo, Eufrosina Brăicoianu; printre domni: Alexandru Lahovary, Beldiman, Theodor Rosetti, Theodor Văcărescu, Maiorescu, generalii Florescu și Davila, doctorii Theodory și Sache Ștefănescu, aghiotanții Greceanu, Skeletti, Filitti și mulți alții.

În extremitatea odăilor din dreapta, erau câteva încăperi mai spațioase, cu un curdard având vedere pe valea Prahovei și pe orașul Sinaia care nu avea pe vremea aceea, multe case mari. Una din cele mai frumoase era a inginerului francez Guilloux,

constructorul liniei ferate București-Predeal, zidită acolo unde este astăzi hotelul Băilor, apoi casa Principelui Dumitru Ghica, efor al Spitalelor, în mijlocul unui parc, în locul unde e astăzi Cazinoul; pe coastă, sub Mănăstire, casa lui Grigore Cantacuzino de-aseenea efor, apoi mai sus, pe dreapta, cu cea mai frumoasă vedere pe vale și pe Munții Bucegi, modesta casă a lui Davila, alături de școala primară ce se afla lângă actuala casă a lui Take Ionescu.

Odăile de la Mănăstire de care pomeneam mai sus, au fost ocupate succesiv de membrii familiei, ce veneau să vadă pe Suveranii noștri: A. S. Regală Principesa Josefina de Hohenzollern, mama mult iubită a Regelui, Ducele Adolf de Nassau unchiul Reginei și fiul său Principele Wilhelm, apoi Principele de Wied, fratele Reginei.

Domnișoarele de onoare erau, în acea vară: Lucia Ghica, moldoveancă de neam mărunțică, delicată, palidă, cu păr negru și ochi mari albaștri, de o grație aristocratică și desăvârșită. Vorbea nițel peltic, atât cât trebuie spre a-i da un farmec mai mult Deșteaptă și cultivată, era foarte apreciată de Regină; apoi Eufrosina Grădișteanu, dintr-una din cele mai vechi familii boeresti din Muntenia, foarte frumoasă și impunătoare, cu un minunat păr lung și blond. S-a căsătorit mai târziu cu Baroanul Guillaume, ministrul Belgiei la București.

Dintre domnișoarele invitate în acel an erau: Maria Assan, al cărei glas frumos și cultivat era apreciat de Suverani și de oaspeții lor, Titina Theodory, fiica medicului Curții, bună pianistă ca și tatăl ei, și eu.

Generalul Vlădescu era șeful Casei Militare; colonelii Vlădoianu - ginerele lui Beizadea Mitică-Greceanu, Filitti, făceau serviciul de aghiotanți și completau mica familie a Curții.

Viața la Mănăstire era simplă și patriarhală. Dimineța, Regina, după ce lua ceaiul împreună cu Regele, pleca sprintenă la plimbare, cu un mare „Alpenstook” în mână, însoțită de unele dintre noi sau de toate laolaltă. Din pricina potecilor împietrite și pietroase ale pădurilor de pe munți, prin care era nevoită să-și croiască drumul, Regina adoptase un costum de munte, care se compunea dintr-o tunică lungă și largă formând fustă, scurtă până la genunchi, pe care o ridica într-o parte, trecând tivul de jos prin centura ce o încingea. Sub această fustă aveau pantalonii din același material ca rochia, care se continuau în jambiere ce se închideau cu nasturi aparenti, pe partea exterioară, de la genunchi până la glezne.

Ce inovație! Ce scandal! Ce clevetiri! Ce fustă scurtă? Culoși! Jambiere! Regina noastră să nascocoască astfel de vestimente! Cine ar fi crezut vreodată? Din revoluția era desăvârșită. Noi purtam același costum și ne prindea bine.

Pantofi cu talpa groasă completau costumul de munte și permiteau Reginei să treacă din piatră în piatră prin șuvoaie și râulețe, ca și pe punțile primitive, zvrărlite peste Peleş, a pași peste trunchiurile ce-i stau în cale, urcând spre Sf. Ana, Stâna sau Vârful cu Dor, de unde se înapoia vioaie și sprintenă prin cascadele Peleşului. Toate aveau costum de munte, mai pe talie, mai largi, după tânăra noastră cochetărie, dar nici una din noi nu-l purta mai cu eleganță ca Suverana noastră, al cărei umblet înaripnat, suplu armonios și sigur, era de neîntrecut.

Era o minune s-o vezi urcând și coborând, pășind peste un trunchi și, cum ne minunam, Regina ne spușe că mama Ei, Principesa de Wied, spre a-i da un umblet

elegant, o silea când era copilă, să se încălțe în fiecare dimineață cu pantofi cu talpă de plumb, cu care trebuia să se plimbe, să sară, să facă gimnastică.

„Când mă descălțam, ne spunea Regina, eram obosită, dar mă simțeam ușoară ca fulgul“.

Acest lucru ni-l spune și marele scriitor francez, Montaigne: tatăl său îl silea să facă ore întregi exerciții cu cizme prevăzute cu tălpi de plumb.

Regina, rămânând foarte feminină în costumul de munte; toate gesturile ei erau simple și nestudiate. Era înaltă, cu o talie foarte frumoasă și bine proporționată, cu picioare mici și încheieturi delicate. Artistă, admira plantele ce creșteau în trunchiurile doborâte ale brazilor și fagilor uriași, care striveau sub povara lor puiandrii ieșiți din propria lor sămânță, dar care, pe partea superioară a trunchiului putrezit, dădeau naștere la o sumedenie de flori mărunte: mușchi, ierburi diferite, ferigi plăpânde și chiar limba vecinului.

Privindu-le, Regina se avânta în nenumărate teorii filosofice, zicând că urăște putregaiul și nu se poate opri să-l strivească cu piciorul, să-l doboare cu „Alpenstockul“, să-l nimicească chiar, ori de unde s-ar ivi.

Dar vremea trecea, trebuia să ne înapoie în grabă, nu puteam întârzia pentru dejun. Regele era de o mare exactitudine, și de multe ori îl auzisem întrebând pe Zelos: „wie spät?“ (ce oră?) - „unu fără cinci“. Căci minutele însemnau ceva pentru Rege și le mai putea folosi.

Pentru noi, era o adevărată strădanie, un record să ajungem la vreme, să ne îmbrăcăm în portul românesc de rigoare la dejunurile de la Mănăstire și să fim în salon înainte de sosirea Suveranilor și a invitaților lor.

Sufrageria era ornată cu plante verzi, crăci de brad și acei scafeți albi-argintii, ca mari crizanteme stelate, cu miros plăcut și dulceag, care cresc pe poienile Vârfului cu Lăzar.

Salonul era mobilat foarte simplu, cu gravuri vechi, câteva tablouri, mese mari cu albume de fotografii cărți rare și un pian. Toate doamnele și multe doamne din Corpul Diplomatic, spre a aduce un omagiu Reginei Elisabeta, veneau îmbrăcate în port național, care se adapta mai bine, zicea Regina, cu simplitatea cadrului Mănăstirii și a vieții familiale ce duceam. Ne întreceam, care mai de care, să avem și mai frumoase și porturi variate din toate ținuturile țării.

Pe când Regina își făcea plimbarea zilnică, Regele pleca și El, cu bastonul în mână, urmat sau precedat de câinele său Muck, mergând să controleze lucrările ce se încuseră dintr-o zi într-alta, la castelul ce se clădea, și pe care ar fi vrut să-l vadă înălțat de odată, atât era de nerăbdător, de ahtiat să-și vadă planurile împlinite. Apoi se înapoia să lucreze cu miniștri, pe care-i reținea la dejun.

Într-o zi Domnișoara Hitrovo, fiica ministrului Rusiei, trecea pe drumul de sub castel; Regele era pe deal când, deodată, dulăul său, zărind cățelușul D-șoarei Hitrovo, se repezi în salturi nebune și lătrând, se aruncă asupra micii lighioane, o luă în labe, o rostogoli ca pe o minge, fără gând rău, dar tot lătrând din răsuputeri. Domnișoara Hitrovo înspăimântată, țipa ca din gura șarpelui, chemând în ajutor, căutând să-și apere odorul cu o mică umbreluță. Dar dulăul nu vrea să știe decât de joacă. Regele, de sus îl chema, îl fluiera, îl amenința cu bastonul, dar Muck petrecea grozav și nu vroia să asculte de glasul stăpânului. În sfârșit, niște trecători îi despărțiră. Muck se înapoie mândru, triumfător, fără să bănuiască tragedia situației: câinele Regelui României

năpustindu-se pe cățelușul D-șoarei Hitrovo! La dejun, nu se vorbi decât de acest incident. Regele, atent și delicat, trimise chiar în acea zi pe aghiotantul Său, să ofere Domnișoarei Hitrovo o zgardă pentru cățelușul său. Zgarda era un frumos lanț din zăb de aur, pe care tânăra fată îl putea purta ca brățară.

Seara după masă, toți cei de față se adunau în salon, în jurul Suveranilor de față muzică; Marie Assan cânta, apoi făceam șarade, jocuri de societate, ghicitorii, câteodată ne costumam. Atunci ducele de Nassau se așeza la pian și ne cânta accoast polcă, skottisch sau vals vienez din tinerețe, după care noi dansam, ceea ce amuza mult pe Rege. Într-o seară, Regina fiind suferindă, Regele ne spuse că în dimineața următoare să fim gata la 10, spre a merge la distribuția premiilor de la școală.

A doua zi, Regele trecând pe dinaintea odăii mele, mă văzu rezemată pe fereastra deschisă și-mi zise: „Nu ești gata?” „Ba da, Sire, dar aș prefera, cu voia Maiestății Tale, să nu merg la școală, am asistat la atâtea distribuții de premii încât nu mă mai interesează”.

De-odată urechile Regelui se roșiră, așa cum se întâmpla de câte ori se mâni. „Cum poți vorbi astfel, D-ta, fata tatei și a mamei? Haide repede, vino!” Coborâi în grabă treptele și ajunsei în fața Suveranului, foarte intimidată și mâhnită de ceea ce spusese.

Regele mă dojeni ca un adevărat părinte și adăugă serios: „Viața nu e făcută numai ca să-ți alegi distracțiile, vezi, de câte ori sunt nevoit să asist la tot felul de ceremonii, dar nimeni nu poate bănui că nu sunt mulțumit, sau că mă plictisesc”. Apoi văzându-mă cu lacrimile în ochi, îmi întinse mâna pe care i-o sărutai... Parcă-l văd, cu mondirul impecabil, cu chipiul de pânză albă în cap și cu bastonul în mână.

Mitropolitul Calinic lăsase moștenire Regelui un papagal verde, isteț și limbut, care nu se oprea de a striga, cu un glas gutural foarte tare și deslușit: „Karl! Karl! Hurra!” acest papagal exasperase într-atâta pe Rege, încât devenise o adevărată obsesie. Nu mai putea să se concentreze, nu mai putea lucra, auzind mereu: „Karl! Karl! Hurra!” Dăduse ordine categorice lui Zelos să îndepărteze lighioana, să nu o mai audă dar să îngrijească bine de ea să nu îi lipsească nimic.

Într-o dimineață, Regele lucra cu ministrii, când de-odată aude: „Karl! Karl! Hurra!” sare în sus, iese pe prispă, cheamă pe Zelos și-l dojenește aspru de neglijența sa. „Nein Najestät, nu Maiestate, zise bietul zelos papagalul e departe, trebuie să fie o glumă a tinerei Davila care vrea să-mi joace un renghi. „Și într-adevăr, eu eram. Mă pitulasem sub ferestrele Regelui, știind cât de bine imit papagalul, și cu glas tare strigai: „Karl! Karl! Hurra!”

Regele m-a certat părintește, nu fără a râde când mă puse să imit lighioana ce-l plictisea și mă-ntreb azi cum m-am întregat și atunci cum de mi-am putut permite să lipsesc astfel de respect Regelui, atât de indulgent pentru noi.

În toate zilele, pe la ora 4, Regina se ducea la Foișor, clădit în stil de șalati elvețian, așezat mai sus de castel și în apropiere de răulețul Peleş. Se retrăgea acolo, ca să scrie sau să picteze, neîntrerupt de nimeni și ne-auzind decât murmurul Peleşului, pe care l-a cântat în atâtea povești și versuri. De multe ori, mergea la Foișor în trăsura deschisă, înhămată cu cei doi ponei norvegieni, de culoare șargă (isabelle), dăruiți de Regina Suediei, mătușa Sa.

Regina primise în dar un mic urs negru, cu o pată albă pe grumaz. El devenise tovarășul meu de joc. Cum mă vedea de departe, se dădea jos din bradul în care se

...câci îi aduceam o farfurie mare de zmeură. Ședea jos și cu lăbuțele lui mânca, bogăniându-se încetisor și mormăind de plăcere. De pe terasa Foișorului, unde Regele și Regina luau de multe ori masa când nu aveau invitați la dejun, toți se uitau la urs și la Regele surâdea, fumându-și țigara.

În amintirea acestui mic urs, atât de drag Reginei, i s-a pus efigia în bronz la intrarea în curtea de curge, șoptitoare și limpede la scara de intrare a Foișorului și la fântâna din fața Corpului de Gardă, unde există și astăzi. Regina se îngrijea mult de soarta micuțelului său; să-i dea drumul în pădure? Ar deveni prada altor animale sălbatice, mai puternice ca el; să-l ție legat? până când? Dar ce i se părea mai groaznic, era să și-l închipuiască sfârșindu-și zilele cu un belciug în bot, flămând și nemâncat, legat cu un lanț, în mâinile unui țigan care l-ar fi silit să joace. Într-o primăvară, ursul, atât de micuț și blând, manifestă dorința de libertate, agresiv și amenințător. Îi dădură drumul; ce s-o fi făcut? Nu s-a mai auzit vorbindu-se de el niciodată.

Într-o excursie, aveam cu noi un țăran, bătrân acum anume Moise, cu care făcusem multe ascensiuni în alți ani. Noi mergeam mai repede, suind dealul, dar rămânând pe Moise rămas în urmă - îl întrebai „ce, Moise, ești obosit?“ - „Nici cum, răspunse el, dar vezi D-ta, cresc munții cu anii“. Această imagine e atât de frumoasă, încât nu m-am putut împiedica de a v-o spune.

De hramul Sf. Marii, erau slujbe mari în amândouă bisericile și în paraclisul de la Mănăstire. Lume multă venea din depărtare, călugării mișunau, cu Fratele Ilie în cap. În curtea de curge, unde era loc, se întindeau mese mari pentru pomana, făcută de Eforia parohială, cu daruri, străchini, linguri, câni cu vin și lumânări. Regele și Regina se plimbau printre mese, stând de vorbă cu țăranii; apoi cei ospătați plecau și tineretul făcea o horă mare ce ținea până în amurg.

Adeseori, Regele și Regina cu toți invitații mergeau pe jos prin pădure și ajungeau la Stâna unde luau masa pe iarbă. Nu exista acolo, pe atunci, decât staulul vacilor și căsuța văcarului. Într-o zi, îmi amintesc bine, era 1 Iunie, plecarăm cu toții spre Stână. Era o zi minunată, cerul albastru și soarele arzător. Trecând prin pădure, căutam fragi și flori. Ajunși aproape de stână, se dezlănțui pe neașteptate o furtună îngrozitoare cu fulgere și tunete, de răzbuiau munții și văzduhul, ploaia și piatra atât de multă încât nu se mai vedea pământul și înaintam pe potecă pe un strat gros de zăpadă, ca iarna prin zăpadă. Totuși Suveranii își urmau drumul și toată lumea se răsturnă în staulul vacilor până ce trecu furtuna și soarele, arătându-se, schimbă priveliștea, încălzindu-ne cu razele sale. Primându-ne, descoperirăm între două stânci, pe un strat de zăpadă, ghiocii înfloriți, din care adunărăm pentru Regină un mănunchi de flori albe, ca neaua din care le culesesem.

Când Principesa de Hohenzollern veni, Suveranii merseră la Predeal ca s-o primească. Nu se poate descrie expresiunea radioasă a Regelui când dădu ochi cu mică-sa. După ce îi sărută mâna și o îmbrățișă, Regele își trecu brațul mamei iubite, pe care-l strânse de El. Avea mai mult înfățișarea unui îndrăgostit decât a unui fiu. Apoi prezentă pe toți cei de față. Ajuns la mine zise: „E fetița Davila pe care ai cunoscut-o la Sigmaringen; vezi ce mare s-a făcut?“ „Și ce frumoasă“, adăogă Principesa cu un zâmbet efecuos. Mama Regelui era încă adorabilă; atât de delicată, mărunțică, cu ochi blânzi, drăgăstoși, cu un zâmbet de mândrie și cu lumina obrazul când se uita la fiul său.

Într-o zi, la masă, vorbind de Rege pe când era copil, zise amenințându-l cu degetul: „Când era copil, era un mic ștrengar, și iată acum un mare Rege“, Regele roși, intimidat că i se spune dinaintea lumii, că El fusese vreodată un mic ștrengar“...>>.